

"ТЭТА БЯДА НА
ДОУГІА ГАДЫ" —
сведчаць відавочцы.

2

"ЛЕГЕНДА
БАБУЛІ СОФ'І".

2

"КАЛІ БУДЗЕ
"ЗЯЛЁНЫ"
КАЛІДОР
ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ?"

Зноў спадзяёмся
на "дзядзьку" з
тоўстай кішэнню.

3

"ПАРАХНЕЮЦЬ
ПАКІНУТЫЯ
ВЁСКИ".

Сам-насам
з трагедыяй.

3

Кур'ер "ЧЗ"

Не ўсё так дрэнна...

Дзіцячым пацыянтам ад аварыі на ЧАЭС Петрыкушчына не адносіцца. Таму малючыны мэйсінны над прыяццю не маглі не прывесці выкарыстання, што вымушаны былі пачаць родныя жывы ад наступу радыяцыі. Будучыні раёна і вобласці ў некалькіх вёсках узялі для іх павелі.

За кошт сродкаў па чарнобыльскай праграме пабудаваны ФАП у вёсцы вёсках. Жыхарам яшчэ чатыры свае паслугі прапанаваў новыя амбулаторы.

Пры цэнтральнай раённай бальніцы пабудаваны акушэрскі корпус. Добрая ўмова для працы цыгера і медыкаў гаспаўства Капетычэвіч. Летась яны справілі навастрелю ў новай бальніцы на 50 ложкаў і паліклініцы на 100 наведванняў у змену.

Алесь ЛАРЫЕНАУ.

Патрэбна "пегалізацыя" даходаў?

Паводле экспертных ацэнак, цыгера "на рукаў" у нашых сучасніках — прастыя грамадзян рэспублікі — знаходзіцца не менш як мільярд даляраў. Каб гэтыя невялікія грошы "запэвавалі" і дапамаглі беларускім эканамікам, патрэбна іх "пегалізацыя".

Такі пункт гледжання на пытанне "валютных напалненняў" насельніцтва прэзідэнта Саюза прадрывальнікаў Беларусі Уладзіміра Карагіна. Ён лічыць, што сваёсвабодна "гаспадарыць амініцыя", інакш кажучы, магчымыя людзей, якія маюць СКВ, свабодна ёю распараджацца, даць магчымыя прыяцтву дадатковыя інвестыцыі ў ачынную эканоміку. Азначаны падыход да праблемы мог бы стаць часткай часткай у стварэнні сістэмы гарантыі для ўнутраных і знешніх інвестараў.

Падпісныя лісты "панаселі" ў народ

З'явіўшыся адзін з першых этапаў прэзідэнцкай выбарчай кампаніі на Беларусі — у нумары Цэнтральнай камісіі па выбарах прэзідэнта Рэспублікі Беларусь "паўваля рысу" пад рэгістрацыяй ініцыятыўных груп і грамадзян на збор подпісаў за вылучэнне кандыдатаў на пасаду кіраўніка рэспублікі.

Працэс фарміравання спісаў і, адпаведна, утварэння ініцыятыўных груп вызначаецца вялікай актыўнасцю з боку прадстаўнікоў розных палітычных плыняў. Цэнтральным камісія зарэгістравала 19 такіх груп, якіх з улічэннем дня пачатку прысутнічаюць перададзены да збору подпісаў у падтрымку таго ці іншага прэтэндэнта. Нагадаем, што для будучай магчымай рэгістрацыі кандыдата ў прэзідэнты, яго павінны падтрымаць не менш як 100 тысяч грамадзян Беларусі. Збор подпісаў працягнецца да 14 мая.

Пакуль што можна зважыцца: па колькасці ўважлівых прэтэндэнтаў (маецца на ўвазе — тых, за каго гэтымі днямі камісія будзе прапанаваць паставіць асабіста роспіс на падпісаных лістах) рэспубліка ўсталявала, бадай, "неафіцыйны" рэкорд.

І яшчэ адна з апошніх навін. Цэнтральным камісія прыняў сумесна з Саўмінам пастанову, у якой рэгламентуецца парадак выкарыстання сродкаў масавай інфармацыі зарэгістраванымі кандыдатамі ў прэзідэнты.

Якаў АСЭПІН.

Палітыкі едуць у Гродна

Традыцыйны абшчэны А. Лукашэвіч, які ў чарговы раз аб'явіў бой карупцыі на ўсёх узроўнях, былі прылічаны сустрачы аўдыторыя, якая складалася ў асноўным з людзей сталага ўзросту.

Зянон Пазняк раскажа пра законнапракты палітычнага і эканамічнага характару, якія падрыхтаваны яго камандай і патрабуюць неадкладнага ажыццяўлення.

Станіслаў Шушкевіч, лідэр блока "Вясне-94", ужо ў другі раз за апошнія месяцы пазнаёміў гродзенцаў са сваёй платформай, у аснове якой

— дэмакратыя ў палітыцы і развіццё рынчавай эканомікі.

Лілія АСТРАВЕЦКАЯ.

Вяртанне "магілёўскай даўніны"

Багату гісторыю старажытнага Магілёва і ўсяго прыдняпроўскага краю ўзяўся аднавіць новы гісторыка-краязнаўчы часопіс "Магілёўская даўніна", першы нумар якога ўвайшоў у свет.

Новае выданне стала сваёсвабодна нашчадкам часопіса, які выходзіў у Магілёве ў 1898—1903 гадах пад рэдакцыяй вядомага вучонага Еўдакіма Раманава. Тады ўдалося выпусціць усяго тры зборнікі. Цяпер жа выданне будзе выходзіць адзін раз у квартал. Акрамя гістарычных, геаграфічных, краязнаўчых матэрыялаў, плануецца публікацыя метадычных распрацовак для настаўнікаў.

Фінансавалі выпуск "Магілёўскай даўніны" мясцовыя дзяржаўныя і грамадскія арганізацыі. Аформіць выданне дапамаглі прафесійнальны мастак і навуковцы педагогічнага каледжа.

Гоні для Беларусі

У нацыянальным пра-цэнтры Рэспублікі Беларусь адбылася сустрэча журналістаў з кіраўнікамі нямецка-беларускага праекта "Гоні для Беларусі", прынятага год таму з мэтай дапамагчы маладым тэлевізійным беларускім аўтагоншчыкам. Праект падтрымліваецца вядомымі замежнымі фірмамі "БМВ", "Кастор", "Бош" і іншымі.

Праграма праекта выконваецца на базе сумеснага прадпрыемства "Як-аўтамабільная тэхналогія" і ахоплівае як распрацоўку і канструаванне вузлаў і запчастак частак да спартыўных аўтамабіляў, так і стварэнне гончак машын паводна, выпуск у малах і сярэдніх серыях канструкцый і вырабаў па дакументацы заказчыка, вытворчасць прататыпаў.

БЕЛІНФАРМ.

"Адвасвалі" ў камерсантаў

Яшчэ зусім нядаўна старога памяшкання Чысінскай сярэдняй школы Маладзечанскага раёна займалі адрозныя некалькі камерсыйных структур. Цяпер будынак вернуўся дзяцім — тут размесцілася дзіцячая музычная школа.

А ў бліжэйшы час у гэтым жа памяшканні плануецца адкрыць і школу мастацтваў. Канчаткова мета мисювых улад — стварэнне эстэтычнага цэнтру.

Мікола КАПЫЛОВІЧ.

Фота агенства "Інтэр Нейшэнс".

Курсы валют на 25 красавіка:

	Далар ЗША	Ням. марка
Скупка	14500	8570
Продаж	15060	8910
"Комплекс"	14500	8400
"Пошук"	14500	8650
"Белбиз-несбанк"	14100	8500
	15800	9100

Рэха Чарнобыля

Не тужы, самотная бабуля, што на прывячваюць дзеці хату, шчодрыя іх рукі не прытуляць і не страўне брэхам пёс кудлаты.

Рэха вечнага людскога болю рве зямлю твою
сляпой ваучыцай,
сее радзіццю на полі,
хвіка трушчэ родныя крыніцы.

Ад расы жывой нямеюць ногі,
Глуха стогне кут здзімлены гэты.
Плечушчэ на абочыне дарогі
чалавечымі слязмамі ранеты.

Тацяна СТАРАСЦЕНКА.

Радыяцыйны попель на сэрцы

□ Валянцін БАРЫСЕВІЧ, "ЧЗ"

Чарнобыль і звязаная з ім бяда змусілі займацца восьмю гадоў назады людзей тым, чым ніколі не займаўся раней, — ліквідаваннем вынікаў катастрофы. Для квардынацыі дзеянняў былі створаны і адпаведныя структуры. У прыватнасці, Дзяржаўны камітэт па праблемах вынікаў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС. Работа ў вызначаным напрамку вядаецца сёння і невядома, калі ёй будзе канец. Аб задачах і праблемах наш карэспандэнт гутарыць з намеснікам старшыні Дзяржаўна-чарнобыльскага М.М.Маркоўскім.

— Мікалай Мартынавіч, колькі фінансавых сродкаў выдзелена пад праграму на сёлетні год, якіяны размеркаваны?

— Усе мы ведаем, якая бяда заваліла на нашы голыны. Разумеючы гэта і ў Вярхоўным Савеце, і ва ўрадзе, але ў сувязі з тым, што былі перавараны былі сувязі, пагоршыўся стан у эканоміцы рэспублікі, цэлым атрымаўся столькі фінансавых-матэрыяльных сродкаў, колькі пажадна быў, вядома ж, не атрымліваецца. Усяго, у прыватнасці, на бегучы год выдзелена 12 прэцэнтаў з расходнай часткі рэспубліканскага бюджэту, а гэта 1 трыльён 620 мільярд рублёў. Грошы размеркаваны наступным чынам. 975 мільярд будзе зраскодавана на капітальныя ўкладанні (будуцця жыцця для перасяленцаў, добраўпарадкаванне раней створаных пасёлкаў, шляхам стварэння адпаведнай інфраструктуры, бытоў). Другая частка пойдзе на палітычны ўмоў жыцця тых грамадзян, якія па-ранейшаму пражываюць у зонах адсялення. Тут і прывяздзены ахоўныя мерапрыемствы (асфальтаванне дарог, будаўніцтва водарэгуляцый, лязяў, душышч, пунктаў дэактывацыі) і іншыя мерапрыемствы.

Значная сума (а менавіта 511 мільярд рублёў) прызначана на выкананне закону "Аб сацыяльнай абароне грамадзян, якія пацярпелі ад катастрофы на ЧАЭС". У ліку мерапрыемстваў: адрадаўленне насельніцтва, кампенсация і льготы ўдзельнікам ліквідацыйных работ. У прыватнасці, будаўніцтва жыцця для перасяленцаў, добраўпарадкаванне раней створаных пасёлкаў, шляхам стварэння адпаведнай інфраструктуры, бытоў). Другая частка пойдзе на палітычны ўмоў жыцця тых грамадзян, якія па-ранейшаму пражываюць у зонах адсялення. Тут і прывяздзены ахоўныя мерапрыемствы (асфальтаванне дарог, будаўніцтва водарэгуляцый, лязяў, душышч, пунктаў дэактывацыі) і іншыя мерапрыемствы.

станюча вырашана пытанне аб выплате пенсіі той катэгорыі грамадзян, якія прымалі непасрэдна ўдзел у ліквідацыйных выніках аварыі. Акрамя таго, намі вынесена ў Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь прадстаўленне аб пазатаннай выплате пенсіі ў перспектыве асобам, якія былі эвакуіраваны з зоны, а таксама з зоны першачарговага і наступнага адсялення. Сродкі на гэтыя мэты таксама ідуць з расходнай часткі бюджэту.

55 мільярд рублёў выдзелена на мэтыя мерапрыемстваў і навуковыя праграмы.

— Наколькі, на ваш погляд, трэба павялічыць расходную частку рэспубліканскага бюджэту, каб цалкам заахваліць ітотыя патрэбы на ліквідацыю вынікаў катастрофы?

— Трэба мець прыкладна ў 2—2,5 раз больш, альбо 40 прэцэнтаў расходнай часткі бюджэту. Бо сёння мы фактычна адчуваем востры дэфіцыт пад выкананне жыццёва важных артыкулаў: у прыватнасці, праграмы па капітальнаму будаўніцтву, на адрадаўленне насельніцтва і прывяздзены ахоўныя мерапрыемствы ў аграрна-лісавым комплексе. Але, як вы разумееце, столькі выдзеліць дзяржава проста не мае магчымасці.

— Мікалай Мартынавіч, пытанне крыху не па тэме: які вы ставіліся да праблем будаўніцтва на тэрыторыі рэспублікі атамных электрастанцый?

— Я на гэты конт маю спрэчную думку. Канешне, без электраэнергіі нам не абісціся. Аднак будаванне яшчэ адзін Чарнобыль, вядома, не варта, улічваючы тую акалічнасць, што і так мы з усіх бакоў "абвешаны" імі: Ровенскай, Смаленскай, Ігнелінскай...

Крыў Бог парушаць тэхналогію эксплуатацыі, які даражы, адарываючы на ЧАЭС. І нас зноў засяліць радыяцыйным попельам. Тут хача б ад гэтага ачысціцца.

— У нашым быццве думка, што быццам заходзіць краіны наважаліся нам дапамагчы пазбавіцца вынікаў катастрофы, а наш урад, нібыта, адмовіўся.

— Свет яшчэ не выпрацаваў такой тэхналогіі, акарыстаўшы якую можна было б ачысціць лясныя масівы, сельскагаспадарчыя тэрыторыі ад радыянуклідаў і пасля ўзнаўлення там бласцёна для здаровай вёсцы земляробства, збіраць ягады і грыбы.

Адмаўляцца ад дапамогі ніхто не збіраецца. Наадварот, трэба падзякаваць тым, хто шычэра жадае нам добра. Захад паставіў у Беларусь дыягнастычныя медыцынскія абсталяванне, лэкавыя прэпараты. Але ж спадзявацца толькі на замежныя краіны мы не збіраемся. Відэць, такі ў Беларусі лас, што ім накіравана вытрымаць яшчэ адно выпрабаванне. Таму аб сабе і сваіх дзеціх нам трэба пакапаціцца самім.

ПАДЗЕЙ ТЫДНЯ

У жыцці нічога новага, хаця ўсё чакаюць перамен

□ Андрэй ВАСІЛЕВІЧ

Нічога прынцыпова новага за мінулы тыдзень не адбылося. Хіба што здзіўлялі грамадскую думку тым, хто адважыўся паспытаць шчасця ў пошуках шляхоў да самага высокага крэсла на Беларусі. Апошнія весткі ўраважваюць: спіс кандыдатаў у прадзіды ўсё павялічваецца, і мы можам мець каля дзвюццаці шукальнікаў подпісаў грамадзян. Выбар, як бачна, вялікі, але і разнастайны ён, ці будзе з каго выбіраць, каб не мучыла сумненне, ці за таго аддаю свой голас? Пытанне з развяду тых, хто лунуюць у павяці, але адказу на яго пакуль што няма — некаторыя кандыдаты маюць, некаторыя вядуць лёгкую разведку, некаторыя пайшлі ў актыўны наступ.

У больш выйграшным становішчы знаходзіцца Вячаслаў Кебіч. Зразумела, чалавек з вяршыні ўладаў праміду валодае не толькі словам, за якім яму не трэба лезці ў кішэню, але і мае ў распараджэнні тое-сёе з бюджетнай гаспадаркай.

Так, пад час сустрэчы з уацскоўшым інспектарам прэм'ер-міністр паспрабаваў усецішы суровыя міліцэйскія душы. Вячаслаў Кебіч сказаў, што разумее цяжкія іх працы, што зарплата не адпавядае зняціцы.

Урад таксама прыняў рашэнне замарозіць кватэрную плату, прынамсі, так павядзімі ўрадавыя крыніцы інфармацыі. На мінулым тыдні правёў прас-канферэнцыю старшыня пастаяннай камісіі па заканадаўству Вярхоўнага Савета Дамітрый Булахав. Афіцыйна нагода для сустрэчы з прэсай — папярэджанне вылучэнне "членаў

Констытуцыйнага суда (дарэчы, для яго выбараў збіраецца нечарговая сесія Вярхоўнага Савета). Сярод магчымых кандыдатаў называюцца такія прозвішчы, як доктар юрыдычных навук, дэпутат Валерыя Ціхіна, загадчык юрыдычнага аддзела Сакратарыята Вярхоўнага Савета Рыгор Васілевіч, намеснік міністра юстыцыі Вялікіца Падгоруш і іншыя. Сам Дамітрый Булахав адваў сваю кандыдатуру. Справа ў тым, што Ідзе пошук прэтэндэнтаў на пасаду суддзяў, а старшыню суда вылучыць будучы прэзідэнт. Зразумела, што ў выпадку перамогі Аляксандра Лукашэвіча (член Праэдыума Булахав узначальвае яго ініцыятыўную групу па збору подпісаў), лёгка пратэагавецца выбар.

Працягваюцца жорсткія спрэчкі вакол дагавора з Расіяй па аб'яднанню грашвычых сістэм. Пасля аб'яднання Вячаслава Кебіча ў парушэнні толькі што

прынятай Канстытуцыі, прэм'ер-міністр вымушаны быў заявіць аб звароце да Барыса Ельцына з просьбай змяніць гэты дагавор, каб не наставіцца на ліквідацыю Нацыянальнага банка Беларусі, каб на было патрэбы перагледу Канстытуцыі.

У расійскіх палітычных колах адна з хвалючых тэм — дзесяцігодняе грамадзянскае згоды. Вялікіныя колы рухавіцы ачысцілі на вуліцы людзей зусім не для таго, каб выкрыквалі хвалу ў адрас Ельцына і Чарнамірдына.

Але гэта толькі кветачкі... Уладзімір Жырыноўскі — напрамку выкладае свой план стварэння Мінскага губерні са старо-нак газеты "Ізвестыя". Прыпомніце, колькі галасоў аддалі расіяне за гэтыя палітыка, якому хочацца накіраваць пошчыны да індыйскага акіяна.

Што Жырыноўскі ў маскоўскіх газетах, напрыклад, у такой папулярнай, як "Аргументы

і факты", лідэр расійскіх нацыстаў Барысаў таворыць аб сваіх поглядах, аб сваіх сувязях з германскімі неацыстамі.

Які неба не заўсёды змарнае, такі і жыццё не адных непрыемнасцей. На мінулым тыдні адбыўся паўфіналі конкурсу песні "Маладзёна-94". Гэта было цудоўнае відэа, прад тале-наван вытрымаць яшчэ адно выпрабаванне. Таму аб сабе і сваіх дзеціх нам трэба пакапаціцца самім.

Арганізатары фестывалю на чале з народнымі дэпутатам Ганадзем Карпенкам робяць вялікую справу — вяртаюць беларускую песню, спрыяюць беларускаму пазілі. Моладзь убачыла, што таленты маюць выхад да гледа-ца, — і шычэра дорыць людзям прыгажосці.

Падсудуючы да пасажыраву міжгародніх аўтобусаў, ён частваў нічога не падзавараўшых спадарожнікаў цукеркай, з'еўшы якую, тыя тут жа засыналі. Махлар тым часам спакойна абкрадаваў іх і знікаў.

Падсудуючы да пасажыраву міжгародніх аўтобусаў, ён частваў нічога не падзавараўшых спадарожнікаў цукеркай, з'еўшы якую, тыя тут жа засыналі. Махлар тым часам спакойна абкрадаваў іх і знікаў.

Падсудуючы да пасажыраву міжгародніх аўтобусаў, ён частваў нічога не падзавараўшых спадарожнікаў цукеркай, з'еўшы якую, тыя тут жа засыналі. Махлар тым часам спакойна абкрадаваў іх і знікаў.

"Суперчэзнінэл"

"Уорлднэт"

"Еўраньюс"

"TV-5"

Уорэн Крыстафер — у Швейцарыі

Пачалася пазездка Дзяржаўнага сакратара Злучаных Штатаў Уорэна Крыстафера па краінах Еўропы і Блізкага Усходу. Сёння Уорэн Крыстафер знаходзіцца ў Швейцарыі. У Жэневе адбудзецца яго сустрэча з міністрам замежных спраў Расіі Андрэем Козыравым. У цэнтры ўвагі іх гутаркі — урэгуляванне баснійскага крызісу.

хвосцікам. Яе фотаздымкі абышлі ўсе егіпецкія газеты.

На думку ўрачоў, такая аманалія выклікана, хутчэй за ўсё, нейкім генетычным дэфектам. Было вырашана выдаліць адростак хірургічным шляхам. Да аперацыі маці дзяўчынка хавала тое, што здарылася, ад родных і знаёмых і нават адмаўлялася даць імя сваёй дачцэ.

Электронны банк у Ватыкане

Гігант інфарматыкі "Ай-бі-эм" мае намер камп'ютарызаваць Ватыканскую бібліятэку.

Спадзеючыся на мірны зыход

Павялічваецца колькасць "блакітных касак" з ліку міратворчых сіл ААН у баснійскім

Юбілей цюльпанаў

Цюльпаны, разам з ветранымі мільянамі, даўно сталі сімвалам Галандыі. І невядаючыя не жыхары рыхтуюцца ўрачыста адзначыць 400-годдзе павулення цюльпанаў у гэтай краіне.

Нарадзіўся "у кашулі"

Трагічным мог стаць выпадок, які здарыўся ў адным з таяжскіх раёнаў з 16-гадовым японцам.

Шакалад з "начынкай"

З дапамогай звычайнай шакаладнай цукеркі "абчысціў" некалькіх чалавек махляр з Замбіі.

Падсудуючы да пасажыраву міжгародніх аўтобусаў, ён частваў нічога не падзавараўшых спадарожнікаў цукеркай, з'еўшы якую, тыя тут жа засыналі. Махлар тым часам спакойна абкрадаваў іх і знікаў.

БОЛЬ І СУМЛЕННЕ

Парахнеюць пакінутыя вескі...

□ Мікола КАПЫЛОВІЧ, пісьменнік

Восем гадоў назад гримнуў выбух. 26 красавіка. У 1 гадзіну 24 хвіліны. Тады, мабыць, таксама спыніліся стражкі на нечым гадзінніку. Як не знакам і гэтым жаўтам гадзінніку ў Хірасіме. Заклічваючы ў сабе імгненне вечнасці. Назаўсёды: Гэта Чарнобыль.

Ад аварыі да загінуўшага разбуранага рэактара прайшло 25 дзён. За гэты час трывалі мянэйшыя напрамак ветру. Стыхія ўцяглава ў бяду ўсё новае і новае тэрыторыі: 5 абласцей Беларусі, 7 — Украіны, 13 — Расіі — 300 тысяч квадратных кіламетраў моцназабруджанай плошчы. Яшчэ 300 тысяч — менш забруджанай. На канец 1990 года пацярпелі ад катастрофы найбольшыя Беларусі і Украіны. Былі забруджаны радыеануклідамі тэрыторыі гэтага дзяржаў, на якіх жыў 9 мільянаў чалавек. А яшчэ Прыбалтыка, Паўночны Кавказ, Сярэдняя Азія, Германія, Аўстрыя, Швецыя, цэнтральная частка Расіі, Боснія, гэта ж, паводле падлікаў незалежных экспертаў, у нейкай меры ад забруджвання пацярпелі 23-24 мільёны чалавек! Зараз шмат хто ўжо не можа прыгадаць гэтую дату. А можа, гэта так і задумана прыродай — чалавек не мае сілы выправіць усё, што абрушае на яго жыццё, ён павінен нешта забываць, каб яно працягвалася. Але ж тады ўсё пачынаецца спыняцца. Да таго часу, пакуль не зробіцца з таго, што здарылася, адзіна правільная выснова.

Сёння толкам ніхто не можа сказаць, што такое малая доза радыяцыі, апраменьвання. І што будзе з тымі, каму суджана застацца жыць на забруджанай зямлі. Урачы спрачаюцца аб стане здарова тых, хто застаўся жыць на забруджанай зямлі. Пакуль усё ў "норме": ніхто не курчыцца ў сутарож, але ўжо нараджаюцца з паталягічнымі змяненнямі.

Але ўжо ў іншы. Якія яны не ведалі. Бо ў ім паномыліся мянэйшы. Бо ў Аскашчыне, пад Мінскам, у бальніцы ляжаць і ледацца ад невылечнай хваробы нашыя беларускія дзеці-чарнобыльцы. І да некаторых з іх не прыходзяць бацькі. Толькі таму, што яны хворыя, а ім патрэбны здаровыя дзеці. І таму, што сама маленькая з іх, без уліку вымерла: "до-до-до-до-до". І ведае, што такое "радыяцыя".

І яшчэ таму, што за аўтобусам, які адрознівае ў Мінск, бег статак сабак. І сярод іх — іх Жучок. Сабак не бралі з сабой. А тыя беглі за гаспадарамі. А дзеці глядзелі на іх і плакалі. І махалі ім рукамі...

Чарнобыль зрабіў іншым свет. Але ён жа і зрабіў іншымі людзей. Псіхятры сцвярджаюць, што ні адзін з ліквідатараў не замешаны ні ў злочынах, ні ў рабаўніцтвах, ні ў згвалтаваннях. Аварыя заставала ў іх гуманістычныя каштоўнасці. Але іх ужо такой павінна быць чына чалавечасці!

Мы ўсе апраменьены. І не толькі радыяцыяй. Страхам, злосцю, абывацкасцю. Мы не ўмеём браць адказнасць на сябе. Ва ўсіх рэчах Беларусі, забруджаных радыяануклідамі, жыўчы людзі. Жывучы паранайшаму, гадуючы дзяцей, даглядаючы жывёл, сеючы і жнуць, саджаючы і капаючы. Туды не завозяць чыстыя прадукты, не ходзяць аўтобусы. І гуманітарна дапамога туды не даходзіць, бо не яшчэ па дарозе расцягваюць розныя махляры і злодзеі. А ў Брагіне, дзе вельмі высокая забруджанасць, толькі адзін дзіцячы лекар на ўвесь раён.

Стаўць пакінутыя вёскі на прыгожых берагах Прыпяці. Зарастваюць чарнобыльцы, рудым горкім паліном. Зарастваюць, каб вырастае нашыя ламаць. І адзінае цяпер, што выратуе нас ад поўнага расчалевавання, — асэнсаванне таго, што здарылася і што можа здарыцца. Каб ніколі больш не паўтарыўся Чарнобыль.

Паг знакам "Ч"

Які ён сёння, свет пасля Чарнобыля? Ці ёсць надзея на выратаванне? На гэтыя пытанні паспрабую адказаць ці, прынамсі, пераважаюць над ім удзельнікі чатырохдзёнага міжнароднага радыёмарафона "Пад знакам "Ч", які ладзіць радыёстанцыя "Беларуская маладзёжная".

Як і ў сёння, свет пасля Чарнобыля? Ці ёсць надзея на выратаванне? На гэтыя пытанні паспрабую адказаць ці, прынамсі, пераважаюць над ім удзельнікі чатырохдзёнага міжнароднага радыёмарафона "Пад знакам "Ч", які ладзіць радыёстанцыя "Беларуская маладзёжная".

Вітаў МАРТЫНЕНКА.

Вяселле ў Бушаўцы

□ Уладзімір МІХНО, "ЧЗ"

Слова кожнае і кожны сказ бацькоўскі
Змалку трэба моцна бараніць...
Па дарозе доўгай, бруднай, коўскай
Мовы матчынай запамні карані...

... Гатаваць вы ўмецее мачанку
А грузды?
Паказвай, шклянка, дно.
Я не п'ю, але напілю вам чарку.
Нават выпію з вамі заадно.

Пімен ПАНЧАНКА.

Бушаўка — невялікая лясная вёска, якіх так багата на зямлі Беларускай. Палесце... Лес падступае да вёскі ўсюды, аблямавае яе капыткам. Міжволі ўспамінае Коласаву "Новую зямлю".

... Цяжкім гэтым падковай
Старыя вёскі лес чыністы...

Бушаўка. Лес стаў яе лясам. Тут з часоў партызаншчыны стаў помнік. Расказваюць, фашысты захвацці спалілі ўсё да дробных мужчын. Цудам выратавацца ўдалося толькі аднаму, за што ўсё жыццё і насіў мянушку Печаны. Зноўку абудавалася, зачыравала вёска раны, старыя, вавенныя — каб жыць.

Бушаўка — зона пераходна-навага кантролю... зона пераходна-навага кантролю. Да неназванага жэрала, пакрытага саркагам, — якая-небудзь сотня кіламетраў...

Бушаўка — зона пераходна-навага кантролю, але пастаянна жыццё. І жывучы тут людзі, і ў школах вучацца, кажуць, і вёска ладзіцца, і багучы ўлетку, на зольку, да лесу, і вяртаюцца з поўнымі кошыкамі грыбоў. Баравічкі, лісцічкі, апенкі, а якія крамяныя ды хрумсткія тут махавічкі! Грузды на зямлі стаў да бульбы, да сала, да "бушаўскай фірмовай" ячэй, кажуць, надта ж добра выганяе тую радзючку.

Зрэшты, пра радыяцыю тут ніхто без асаблівай патрэбы і не ўспамінае. У хаче вёска і не вярнулася на гаворачы. Сёлета

з пустымі рукамі — са сваёй гарэлкай і гэтак далей, а яшчэ вазьм свае песьні.

З музыкой на цяперашніх вясельях горш. Калі моладзі яшчэ прыходзіць на далажы. Яго Валікоўскі магнітофон — чым бы ні даймаў ногі, абы ім не стаяць на месцы; то людзям пажылым, бывае, адзіны памочнік — "энд-зых", асабліва, калі гарніст куліне да часу ішчыю чарку ды расквідаць. Пад энд-зых успамінаюць далажыню польку, пад энд-зых вальсуюць.

Мы адзек са сваімі пённямі, якіх, аднак, на кожнае вяселле воізм усё меней і меней. Вяселле паступова страчвае свой справядны сэнс: ВЯСЕЛЛЕ становіцца НЕВЯСЕЛ'ЕМ. Палесце, можна сказаць, на памежжы: злева — Украіна, справа — Расія, а наперадзе, як кінуць вочам, аднак жа, і ваякі наша Беларусі, дзе яшчэ тая Бярэзіца ці Гародня! Што ні вёска — то свой непатрэбны фальклорны каларыт. Вядома ж, геаграфія адбіваецца і на песенным рэпертуары. Таму яшчэ ўспамінаюць у Бушаўцы "Носа Галя воўд" і "Ой, дырчына, шуміць гай", яшчэ не забыліся пра "Рыбіну куравую" і "Ромашкі спрыталіся", яшчэ ў модзе "Касіў Ясь канюшню" і нават "Ой, хачеца ж мяне, маш" ды ўсё больш, асабліва ж моладзь, аддае перавагу музыцы чужой, незразумелай і некартэжнай для вёскі з яе спрадвечна свавольным укладам жыцця. Хвала ўрабнізцы! Дакацілася і да маленькай палескай Бушаўкі.

На ўскрайку вёскі сватую нечакана запінаючы і... забытае ўсё аўтобус вярнуўся. У нас, на поўначы Беларусі, гэта робіць прасцей: звычайна, стаўляючы ўпоперак дарогі лаву ці перагараджваючы шлях вяселлю. Задача адна — узяць выкуп.

А малядыя пакуль яшчэ не вярнуліся з Рэчыцы, куды карцеж паехаў з загс. Нарошце карцеж вяртаецца, вяселле-не вяселле, "лібікае" пакуль бацькі выйдучы з хлебам да сольнае сутрачкі. Бадай, адзіны, акрамя каравая, вясельны звычай, які аказаўся надзіва жывучым.

ЧАРНОБЫЛЬСЬКІ ЧАС

Святлана ШУЛЬГА з Пінскай школы-інтэрната знаходзіцца цяпю і любю ў нямецкай сям'і Бенігерсаў.

Новы і даволі трывалы выраз гэтага часу — "чарнобыльскія дзеці". Ён утварае выхаванне з унутку натуральнае і да болю роднае — "беларускія дзеці". Асабліва хутка ўкраінаецца гэты неафіцыйны статус маленькіх грамадзян нашай краіны за мяжой. У германскім грамадстве, напрыклад, на газетных палосках, ён, гэты статус, пазначваецца амаль адзінадушна назвамі: "Hilfe für Tschernobyl-Kinder", "Kinder-Hilfe Tschernobyl", "Tschernobyl-Kinder aus Weissrussland". (Цікава, як будучы называць нашых дзяцей, скажам, гадоў праз дзесяць, калі яны стануць дарослымі?) Але справа не ў назвах. Гапоўнае, вельмі на сваёй краіне і вельмі людзі, для якіх справа дапамогі хворым Чарнобыля — справа гонару, справа душы. Сярод такіх — замонава капіталістычная краіна ФРГ і яе правяцкія жыхары.

Дзесяці, а ўлетку нават сотні, чарнобыльскіх маршрутаў пралягаюць на Захад, нібы "з краёва на баль" — патрапіць сёння ў Беларусь і ў Нямеччыну. Асабліва пакаленым і пакружэным не толькі Чарнобылем, але і сацыяльным становішчам у сваёй краіне, пазбавленым і бацькоўскага дома, і бацькоўскага цяпла. Трапляючы ў гэсцінну Германію, нашы дзеці знаходзяцца там цяпю і пяшчоту. Прыязджаюць па некалькі разоў на год альбо заставіцца назусім.

Сярод тысяч дывачных арганізацый Нямеччыны вельмі, зручымель, і такіх, што дапамагаюць толькі Беларусі. Адна з іх — у горадзе Мёнхенгладбах, называецца "Дзеці Чарнобыля". Сёння да арганізацыі далучылася амаль тысяча гарадскіх і з навакольных паселішчаў сям'яў. Насуперак часу і аддаленасці ад дзяч чарнобыльскай аварыі, клопат пра Беларусь у нямецкіх грамадзян не слабее. Наавадот, дапамога была больш мэтанакіраванай і канкрэтнай.

Значыць, чарнобыльскі час не мінуў. Мне выпала бачыць маленькіх чарнобыльскіх гэсцін нямецкіх сям'яў. Наавадот, гэсцін роднымі дзецьмі. На гэтых дзяцках — тое-сёе з убачанага і бальнічымі ложкамі, камфортабельным аўтобусам, і дорабыткі, і ўтульнасцю ў доме... — усё як для свайх, з непараўнай шчырасцю. З любю.

Анатоль КЛЯШЧУК.
Фота аўтара.

Калі будзе "з'ялены калідор" для дзяцей?..

Чарнобыль — наш боль і жах. Мінула ўжо восем гадоў з той жудаснай хвіліны, калі здарылася катастрофа на ЧАЭС. Яна рэзка аддаецца і цяпер. Час на зморг сэрцы і нашай памяці ўсю вельмінае бяду, таму што яны ўсё больш і больш нагадвае аб сабе. Дзеці. Менавіта яны часта павінны расплывацца па пемілі дарослых. Болей як 800 тысяч дзяччынак і хлопчыкаў так ці інакш сталі заложнікамі той хваробы, якая заваецца Чарнобылем. Многія з іх ужо ведаюць, што хутка памруць. "Я быў ашаломенны тым спакоем, з якім дзеці гаварылі аб сваёй смерці", — расказваў вядомы беларускі рэжысёр Валерый Басу, які здымаў стужку пра хворых дзяцей. Некаторыя з іх будучы жыць, але як? З выразнымі шчырадушнымі і падчытападобнымі залозамі, з разнастайнымі пухлікамі і ускладненнямі?

Адна дзяччынка з пухлікай нырака ляжала ў клініцы, дзе амаль два гады ёй не маглі ўсталяваць дыгназ. І, нарэшце, высветляецца, што гэта не рак, як думалі, а запаленне нырач. Урачы ўсё гэта даследуюць хворыя, якія прынёс з сабой Чарнобыль. У іх пакуль што мала вопыту, але аб'ёмнае даследаванне, каб аб'ёмнае даследаванне, вучыцца адзін ад аднаго. Перад ім стаў пытанне: як дапамагчы хворым дзецям? Менавіта абмеркаванню гэтай праблемы

Алег ШАБАН,
студэнт 1-га курса
факультэта журналістыкі
БДУ.

Падыходжу, жадаю маладым
— Алена, Яўгену — дамажыню
загадоўку:

Паслухайце, дзеці,
Ніхто мой зямлі,
Жывіце ў згодзе,
Жывіце ў шчасці,
Каб разам насілі
Ды з вайнае кветкі,
Каб вайну татку
Міналі нянасі.
Каб было ў вас хлеба,
Не чакалі з неба,
Шчы ніхто не кінуў
Алдура на чарку,
Каб было і чарка,
І да чаркі — скарпка,
Толькі за той чаркай
Не бегайце шпарка —
Ад яе ўсё бедня,
Ад яе ўсё скарка,
Самы люты вораг
Пазірае з чаркі.
Меня заўсёды трэба
Добраму чарку,
Док заўсёды чарку,
Саліна і ўсё,
Будзеце здаровы,
Нажодзіце і каровы,
Бо без гаспадаркі
Будзеце, як шмаркі,
Ці як цені тым —
Лёгка, хутка,
Зубы на саліны —
І сядзі з саліцы.
А цяпер ды чарку,
Сабра са свакроў
Любіце дачыналі,
Сындоўскай любіце —
Крыўды не насіце
Адзін на другога,
І ваіна дасла
Шчасліва будзе,
Прэсцінуца людзі,
Забудзеце гора,
Скору і дасла,
Будзеце жывы —
Мой-ліва піць,
Лёгка не знаць
І мяне ўспамінаць.

... Вось і адгрымела яшчэ адно беларускае вяселле. На павольны пусціліся, зноўкі растуць малядыя, зялёныя агожкі. Жывучы працягваюць. Будзем жыць як набыжыць. Бывай, Бушаўка! Палесце, бывай!

Усюдысная тэлевізійная рэклама дабралася нарэшце і да беларускага вяселля. Вядома, прычына быў часам "пераломіты" звычайны "Руска-горку" з пікантным заморскім напоем, але слухаць за чаркаю, што "Халер-інвест" — выдатная кампанія, невяк, мякка кажучы, не пакайду. Ды што зробіш. Наавадот, ды чыністы яе, на жал, не ўрабавалі палескую Бушаўку ад новага эканамічнага раю.

Нарошце дзелілі каравай. Падарункі, на вяселлі не вызначваюць апошнім часам азіяцкай разнастайнасцю. Нехта, праўда, яшчэ дорыць маладою палена, каб жонцы чалавечу калена, іныя кладуць доллары і марачкі, "каб была бульба і скарпачкі" — таксама падыходзіць. Але ў асноўным скупачу па хаце неканверсумныя беларускія "зайцы", якія, праўда, вырабляў да памеру зубра, ды так і не набралісі сілы.

Быўаіце здаровы,
жывіце багата,
А мы ўжо наавадот
дадому-дадому.
Рэчыцкі раён

